

BEN PROLETER MİYİM ?*

(Proleter Tanımına Bir Katkı)¹

SINIF EGEMENLİĞİ ve PROLETARYANIN OLUMSUZLANMASI

Burjuva sınıfın egemenliği, proletarya onu yok etmediği için hâlâ ayakta durmakta, sürüp gitmekte. Eğer proletarya şu ana kadar bunu yapacak güçte olmamışsa, bunun nedeni bu sınıfın hâlâ yeterince yoğun ve güçlü bir sınıf [bağımsız ve kendisi için bir sınıf] olarak oluşmamış olmasıdır.

Oysa mevcut toplumsal sistemin [düzenin] yıkıcı gücü olarak oluşabilmek için, yaşam uğruna sürdürülen mücadelenin iradî ve bilinçli devrimci bir mücadelede billurlaşması [somutlaşması] gerekir. Bir parti olarak, bir güç olarak oluşma gerekliliğinin bilincine gelince... o da maddî koşullar tarafından, sömürü ve bu sömürüye karşı sürdürülen mücadele tarafından, üretici güçler² bakımından insanlığa sunulmuş olanaklar ile insanlığın büyük bölümünün içinde bulunduğu şu sefil gerçeklik arasında her geçen gün daha da yıkıcı hâle gelen çelişki tarafından belirlenir.

Devrimciler, toplumsal devrime yönelik bu tarihsel tanımlamanın doğrusal olmadığını, doğrudan [hemen] olmadığını, gecikebileceğini, koşullara bağlı olabileceğini ve siyasî, ideolojik, dinsel, kültürel vs. türden etkenler yoluyla saptırılabilirliğini pek çok kez gördüler. Açıkça berbat [felâketli] bugünkü maddî koşullarda bu koşullara karşı yapılan itirazların, kapitalizmin yıkılmasını – istediğimiz gibi – örgütlü ve merkezî bir mücadele olarak doğrudan göze alamamaları bu yüzden.³

Bu koşullarda proletaryanın bir patronun, bir bakanın veya bir hükümetin şu ya da bu icraatına verilen cevaplar olan basit protestolardan, grevlerden veya sokak gösterilerinden tutun, gerçekte burjuva düzenin tümüne saldıran çok daha genel eğilimler gösteren ve de kapitalizmin mevcut bütün partilerine ve güçlerine hücum eden çok daha genel ve şiddetli hareketlere kadar değişik türde toplumsal hareketleri [mücadeleleri] vardır. Ama bu durumda bile gezegenimizin bütün ülkelerinde mücadele eden aynı sınıfa ait önderlerin sahip oldukları bilinç, [yani] dünya çapında örgütlenme ve merkezileşme ihtiyacı ve burjuva toplumu yıkıp yok etme bilinci ne 1917–

---

[*] Bu makale, *Communisme* dergisinin 62. sayısındaki (Aralık 2010, s. 34–44) çevrilmiş ve bütün köşeli ayrıçlar [ ] çeviriye aittir. (ç.n.)

¹ Bütün bu metin boyunca göreceğimiz gibi “tanım”, bilimin yani burjuvazinin ona yüklediği anlamda değil, salt ideolojik ve kavramsal anlamda değil, ama tarihsel anlamdadır, kılıgısal bir belirleme anlamındadır. Bu açıklama [uyarı], olumsuzlanma [olumsuzlama] terimine de uygulanır.

² Bugünkü bütün üretici güçler, açıktır ki kâr tarafından belirlenen ve düzenlenen sermayenin güçleridir; devrim bu aynı güçlerden hareketle gerçekleşecek ve karşılığında insan ihtiyaçları gibi üretici güçleri de devrimcileştirecektir.

³ Bu mücadelenin – sosyal-demokratların yapacağı gibi – tarihsel değil ama doğrudan olduğunu söylemediğimizi, bunun salt iktisadî vs. bir mücadele olduğunu da söylemediğimizi, her ne kadar bu mücadele özünde sermayeye ve devlete karşıt-konumda olsa da mücadelenin böyle üstlenilmediğini belirtmek istediğimizi anlamalısınız [burada söylediklerimizden]. Bizim için söz konusu olan ne bilinci ne de kapitalizme karşı mücadelenin nihaî ve tarihsel niteliğini işin içine sokmak değil, çünkü insanî ihtiyaçlar üzerinde temellenen herhangi bir mücadele, kapitalist ilerlemenin tüm vahşetini [barbarlığını] geliştirmesi ölçüsünde [ister istemez] sermayenin verimliliğine [kârlılığına, rantabilitesine] karşı çıkar ve daha genel anlamda özü bakımından devrimci bir mücadeledir. Ama söylediğimiz, pek az sınıf birlikçiliğiyle ve devrimci programın hemen hiç bilinmemesiyle birlikte bugün tanık olduğumuz türden dönemlerde bu mücadelelerin içlerinde gerçekten taşıdıklarını üstlenmedikleridir, kendi devrimci özlerini sahiplenmedikleridir... genelleşmeden, örgütlenmeden, merkezileşmeden vs. ayrılmaz eğilimlerin bu üstlenilmeyişlerinde somutlaşan da budur. Bu eğilimlerin, bu anlamda olmak üzere “kendilerini merkezileşen devrimci bir mücadele olarak görmediklerini” söylemektense, “bu eğilimlerin merkezileşmiş devrimci bir mücadeleye dönüşmediklerini” söylemek çok daha doğrudur... her ne kadar bu formülasyon, daha ağır olduğu için pek az kullanılsa da.

23 yıllarındaki dünya proletaryasını iralamış olanla ne de 1967–73 arasında gelişmiş olanla hiçbir biçimde karşılaştırılmaz. Yazılarımızın pek çoğunda bugünkü mücadele dönemini ve uluslararası proletaryanın şurada burada yeniden ortaya çıktığı güçle uluslararası seviyedeki daimi örgütlenmesinin, birlikçiliğinin, sınıf bilincinin aşırı derecede düşük olan düzeyi arasındaki çelişkiyi belirleyen genel hatları çizmeye [belirtmeye, göstermeye] çalışıyoruz.

Değişik metinlerimizde, meta toplumuna karşı diktatörlüğünü koymak amacıyla mücadele eden proletaryanın verili bir anda hücumu geçememesi, yoğun ve kararlı merkezî bir güç olarak ortaya çıkamaması için her türlü isyanını silâhsızlandırıp engellemek, hedefinden saptırmak ve onu ezmek gayesiyle demokrasinin [uyguladığı] çeşitli hileleri, demokrasiyi ve burjuva hâkimiyetinin temellerini inceliyoruz.

Sermayenin iktidar araçları hep aynıysa, bu bir tesadüf değildir. Toplumun sağın sola, anti-faşistlerin faşistlere, liberallerin liberalizm karşıtlarına, ulusalcıların [milliyetçilerin] emperyalizme, halk cephecilerinin ulusalcılara, diktatörlerin demokratlara, askerî güç kullanma yanlılarının [militaristlerin] barış havarilerine, islâmcıların hıristiyan-yahudi dünyasına, cumhuriyetçilerin tekerkçilere [padişahlık isteyenlere] vs.⁴ karşı olmaları türünden değişik burjuva seçenekler arasında tekrar tekrar kutuplaşması, tehlikedeki burjuva hâkimiyetini yeniden düzenlemenin diğer biçimleri arasından bir biçim değil, ama mevcut topluma **karşı** öfkenin bu toplumun **içindeki** toplumsal bir öfkeye, toplumsal [devrime yönelik] savaşı burjuvalar arası bir savaşa, proleter öfkeyi devletin içindeki yetkili kurullara ve görüşmelere, toplumu tümüyle bir sorun olarak ortaya koymayı egemenliğin özel bir biçimine, kapitalizme karşı savaşımı burjuvazinin bir bölüngüsünün yararına bir diğerine karşı mücadeleye vs. dönüştürmek maksadıyla bu toplumun – pek çok yüzyıldan bu yana – geliştirmiş olduğu genel bir yöntemdir.

Eğer devrimin gizi proletaryanın bağımsızlığıysa [burjuvazi karşısındaki özerkliğiyse], bir sınıf dolayısıyla bir güç olarak oluşması ise, karşı-devrimin anahtarı da proletaryanın atomizasyonudur [birbirinden yalıtık bireyler hâline getirilmesidir] ve bu toplumda falan bölüğüye karşı feşmekân bir diğerinin hizmetine doğru yönlendirilmesidir. Şayet dünya devriminin en büyük başarıları, örneğin 1917 Rusya’ında ve Ukrayna’ında bir süre sonra ayaklanmaya yönelen süreç gibi, her zaman sınıf bağımsızlığının elde edilmesine, emperyalist savaşın sınıf savaşına dönüştürülmesine bağlıysalar, karşı-devrimin en büyük başarıları da, sözgelimi 1934’te Austrias’ta [İspanya’nın Biskay (Gaskonya) körfezi kıyısındaki kuzey bölgesi] ve 1936 Temmuz’unda Barselona’daki proleter ayaklanmaların “ikinci” [denilen] dünya savaşına varmak üzere faşizmin ya da anti-faşizmin uluslararası saflarında yer almasına kadar giden süreç gibi, proletaryanın özerk [bağımsız] bir güç olarak tasfiyesine ve onun burjuva güçler arasında yeniden kutuplaştırılmasına bağlıdır.

Karşı-devrimin bu genel faaliyet biçimi, hepsi de proletaryayı silâhsızlandırmada ve tasfiye etmede birleşen bir unsurlar bütünlüğüyle, devlet yıldırıcılığı [terörü], parlâmenter vaatler, ölüm mangaları, ulusalcı gerillalar, patronların ve/veya sendikaların vurucu timleri, seçim çağrıları, hukuk devletini savunmak için düzenlenen seferberlikler vs. türünden demokrasinin bir temel unsurlar bütünlüğüyle uyum içindedir. Güncel durum üzerine olan metinlerimiz, belirleyici bir anda proletaryayı uyuşturmak için, onu kendi hedeflerinden saptırmak için, başka bölüngüler (ya da aynıları!) proletaryanın en kararlı unsurlarını hapse tıkmayı veya katletmeyi tezgâhladıkları anda bile onu oyalamak-şaşırtmak için vs. falan ya da filân ülkedeki şu ya da bu partinin seçim bayrağını, ulusalcı bayrağını, barış bayrağını ya da insan hakları bayrağını nasıl kullandıkları konusunda yüzlerce örnek olay ve açıklama içermektedir. Bu unsurları, sadece daha açık olmak ereğiyle burada demokrasinin **siyasî** unsurları olarak adlandıracağız.

⁴ Burjuvalar arası bu ulamların gerçekliğinin, devrimcilerin her zaman söylemiş oldukları gibi, göreliliğini unutmamak gerekir. Söz konusu olan değişik sosyo-ekonomik programlar değil, ama egemenlik ve sınırlamanın değişik söylemleridir. Bugün faşizm, kendini soldan doğmuş sağ gibi düşünür, programını da italyan sosyalizminin solundan almıştı. Nazizm ya da frankoculuğa gelince... onlar da o dönemde kendini sosyalizm olarak ilân edenin hatta halk cephesinin programlarının asıl bölümlerini uygulamışlardı. Sonuçta bütün ulusalcılık özünde emperyalisttir, demokrasilerin en iyisi tartışılmaz bir diktatörlüktür, diktatörlüklerin en kötüsü [en ölümcülü] de demokrasiyi uygular vs. vs...

Başka bazı metinlerimizde de bugünkü burjuva toplumun normal işleyişini, insanoğlundan asıl etkinliği seyirci (sadece televizyon seyircisi değil!) olmaktan ibaret iyi terbiye edilmiş bir hayvan yaratmış olan her günkü atomizasyonun, yurttaşlaştırmanın, yaygın aptallaştırmanın genel sürecini betimlemiştik. Sanat ve kültür, okul ve bilim, dinsel kurumlar ve çeşitli mezhepler, alternatif yapılanmalar, iletişim araçları ve düşünce imali, kentleşmeler, bazı kimyasal ürünler (uyuşturucular ve ruhsal durum üzerinde etki yapan ilaçlar), paralı oyunlar ve bahisler, sosyal sigortalar, tıp, ruhbilim [psikoloji ve psikanaliz], sirkler ve diğer örgütlü [edilgin] eğlendirme faaliyetleri vs. denilen bütün bilgi araçları bu marifete katılırlar. Yalnızca bu kısa sergilemenin mümkün merteye açık olması amacıyla bu araçları da demokratik hâkimiyetin **toplumsal** unsurları olarak adlandıracağız.⁵

Bir aynı gerçekliğin aynı anda farklı yüzleri [görünümleri] olan bu iki tip unsur [**siyasî** ve **toplumsal** unsurlar], aynı zamanda demokratik hâkimiyetin özüyle [yani] **meta ekonomisiyle**, özgür meta alıcı satıcılarının buluşma alanı olan, kendi varlıkları içine kapanmış bireylerin karşılaşma alanı olan, bencilliklerin karşılıklı etki ve tepkilerinin alanı olan, herkesin herkese karşı savaşının dışavurumu olan, özel çıkarların ve cüzî iradenin [elindeliğin] rekabete sokulmalarının alanı olan bugünkü toplumun üretimiyle, yeniden üretimiyle belirlenmişlerdir. Bu konuda şu her derde deva insan haklarının, bireyler arasındaki karşıtlıkların hukuksal biçimlendirmesinden daha fazla bir şey olmadıklarını da unutmamak gerekir...

«Yani şu sözde insan haklarının hiçbirisi, burjuva [sivil] toplumun bir üyesi olan, bir başka ifadeyle topluluğundan ayrılmış, kendi içine kapanmış, yalnızca kişisel çıkarlarıyla ilgilenen ve sadece zafî keyfine uyan bir birey olan bencil insanı aşmaz.» K. Marx, “*Yahudi Sorunu*”, s. 35, Sol yayınları, Ankara, 1997.

Sanki burjuva hâkimiyetinin görünümleri birbirlerinden ayrı mahiyetler olarak ele alınabilirlermiş gibi onu iktisadî, siyasî, ideolojik, toplumsal görünümleri içinde bölmek ya da bu görüntülerden birini diğerlerinden ayırmak niyetinden uzak olan tüm anlayışımız, bütünlüğü parçalarının toplamından farklı bir nitelik olarak tasarlar, kavrar. Dahası, bütünlüğü içinde olup olmadığını doğrulamak [görmek] amacıyla bu bütünlüğün bir unsurunu diğerlerinden ayırmak yeterlidir... örneğin toplumsal olan, aynı anda iktisadî, siyasî ve ideolojiktir.⁶ O hâlde – bir yanda sermaye, burjuvazi ve burjuva devlet öte yanda da sınıf ve proleter parti gibisinden kavramlarla olduğu gibi – farklı gerçeklerin veya yapılanmaların değil, ama **bir ve aynı gerçekliğin** yalnızca [değişik] görünümlerinin, kavrayışlarının söz konusu olduğunda kuşkuya mahal yoktur.

[Burada] yaptığımız, **demokrasiyi bir bütünlük olarak** açıkça daha iyi ortaya koymak amacıyla farklı unsurların nispeten keyfî bir sınırlandırılmasından yararlanmaktır. Bu bütünlüğün değişik görünümlerini ayırt ederek gerçekleştirebileceğimiz çözümleme, burjuva egemenliğinin bütünlüğünü kavramamıza katkıda bulunduğu (veya bunu daha kolay tartışmamıza elverdiği) ölçüde geçerlidir ancak ve bu bütünlüğe karşı yürütülen mücadelenin bir parçası olarak

⁵ Yaygınlıkları nedeniyle olduğu kadar benzeşik olmaları sebebiyle de bu unsurları, bazıları diğerlerinin içinde yer alabilirken (ve de tersi) onları durmadan ve tekrar tekrar sınıflayabilmemiz yüzünden de bu unsurların bir dökümünü vermek olanaksız. Yapısal ve kurumsal biçimleri gizleyen bu unsurların tümü arasında asıl olanın yani emek gücünün her an sömürüyü ve söz konusu egemenliği kabul etmesi için hazırlanmasına katkıda bulduklarını da unutmamak gerekir.

⁶ Şayet daha fazla özele doğru gider ve herhangi bir unsuru ele alırsak, bu daha açık hâle gelir ve bu unsurun bütün ortamlarda çok değişik biçimlerde ortaya çıktığını göreceğiz demektir... Sözelimi bilim, geleneksel olarak söylendiği gibi üretimin (sermayenin teknik bileşiminin yükseltilmesi) ve sömürünün (zamanın ve hareketlerin denetlenmesi, çalışanları yönetme vs.) hizmetine koyulduğu zaman sermayenin üretici gücüdür, yani bilim ekonominin bir unsuru olarak sınıflanabilecektir. Öte yandan bilimin metaların dolaşım gereksinimine bağlı olarak ve proletaryanın olası ayaklanmalarına karşı kentleri düzenlemek gayesiyle (ki buna şehircilik denir) ya da değişik türde kimyasal ürünler temelinde yığınlara boyun eğdirip onları hizaya getirmek için [örneğin değişik gaz bombaları] veya besinlere kimyevî bir takım maddeler katarak özlerini bozup değiştirmek maksadıyla yahut göstericileri dağıtıp bastırmak gayesiyle veya savaş amacıyla ya da bağışıklık sistemimizin giderek artan zayıflamasının kaynağını gizlemek ve bunu bir virüse atfetmek ereğiyle veyahut herhangi bir başka fizikî ve/veya ideolojik zehirleme kampanyası için vs. kullanıldığı da hemen ortaya çıkar [görülür]. Ve sonsuz küçük yapı taşlarına [kuarklara vs.] kadar uzun bir yolculuk yapılabileceği, bu analizle ele alınıp gerçekliğinin saptanması da kolay olacaktır.

düzenlenmiştir [ele alınmıştır]. Okuyucunun da doğrulayabileceği gibi, bu konudaki metinlerimizin çoğu, burjuva hâkimiyetinin bütününe eleştirip teşhir ederler; bu egemenliğe karşı mücadele araçları olarak ele alınıp düzenlendiler ve bu bütünlüğün tek bir görünümünü ele alıp incelediğimizde bile, söz konusu görünümün bir bütün olarak burjuva topluma karşı yürütülen uluslararası ve tarihsel mücadeleyle sahip olduğu fiilî ilişkisini de sergiliyoruz her seferinde.

Bu küçük katkının özel amacını bu öncüllerle belirleyeceğiz [ortaya koyacağız]. Sürüp giden karşı-devrimde, söz konusu bütünlüğün yeniden üretilmesinde bugün belirleyici olan temel bir unsur tahlil etmeye çalışacağız. Bu makalede göreceğimiz gibi, burjuva hâkimiyetinin güncel biçimini niteleyen ve demokrasinin iktisadî, siyasî ve toplumsal unsurlarının bugünkü uyumuna izin veren ilk unsur [ilk etken], **sınıf bilinçsizliğidir** [sınıf bilincinin olmayışıdır]; bu, bugün proleterin kendisini – bir proleter olmanın dışında – herhangi başka bir şey olarak düşünmesine elveren efsanedir. Bütün hâkimiyet aynı sınıfa aidiyet bilincinin bu **yokluğu** üzerinde temellendiği içindir ki, [bu unsur] ilktir, temeldir.

Yani günümüzde burjuva egemenliğinin anahtarının tarihteki en büyük devrimci dalganın yenilgisinden sonra **proletaryanın bir sınıf olarak olumsuzlanması**⁷ olduğunu, günlük yaşamında kendisini bir sınıf olarak görmediği [tanımadığı] için, pratiği gerçekten sınıfçı bir uygulama olmadığı için proletaryanın bu olumsuzlanmayı iyice yaygın bir düzeyde bizzat yeniden üretmiş olması olduğunu aydınlığa kavuşturacağız. Tüm şu dur durak bilmeyen sömürü, sefalet ve yıkım toplumunun temeli sıfatıyla proletaryanın bir sınıf olarak bu olumsuzlanması, her ne kadar ifadesini bilinçte bulsa bile, yine de basit bir kuramsal sorun değil, basit bir kanaatler sorunu hiç değil, ama tarihsel çözümünü **devrimci pratikte** bulacak olan çok yüksek düzeyde **kılgısal** bir sorun olduğunu da söylemek gerekir.

SINIF BİLİNÇSİZLİĞİ

Proletarya kendini bir sınıf olarak görmediği, gücünü ve tarihsel programını bilmediği içindir ki... televizyon ve futbol, “uyuşturucular” ve “müzik”, PlayStation’lar ve diğer avutucular (cep telefonları, [İnternet’te] *çetler* vs.), sol ve sağ politika, ulusal bayraklar, yozlaşma ve “bunalım”, – neo! ya da değil – liberalizm ve karşıtı, gayrî resmî paralel askerî [paramiliter] örgütler ve sendikal örgütlenmeler, ulusalcı ve islâmci gerillalar, alternatifçilik ve onun özyönetimsel üretim yapılanmaları, halkçı hükümetler ve anti-terörist kampanyalar vs. proletaryanın örgütlenmek için gösterdiği çabaları çarpıtma, saptırma, yönlendirme, yeniden kutuplaştırma⁸ ve tahrip mekanizmaları olarak mükemmel biçimde işlemektedirler gerçekte.

Başka türlü ifade edilirse: burjuvazinin nerede olursa olsun bir proleter mücadeleye karşılık vermesi bugün böylesine kolaysa, bu, [herhangi bir yerdeki] proletaryanın başka yerlerdeki proleter mücadelelerde kendini görmemesi [tanımaması] yüzündendir; bilgi edinmeyi, tarihi vs. denetleme mekanizmalarının tümü sayesinde kapitalizmin bütün proleterleri dünyanın bir başka bölgesinde olup bitenlerin “burada” olup bitenlerle hiçbir alâkası olmadığına inandırmayı başarması yüzündendir hiç kuşkusuz. [Mevcut] gerçekliğe gelince, o da proleter enternasyonalist birlikçiliğin, tartışmaların, basınının olmaması sebebiyle tam bir bilinçsizlik içinde belirginleşip güçlenir ve “*insanların Arnavutluk’ta çok büyük bir sahtekârlığa karşı çıktıklarını*”, “*Cezayir’de islâmçılığı dayatmak istediklerini*”, “*Birleşik Devletler’de karşı çıkanların siyahlar ve lâtinler olduğunu, hem zaten orada sefalet filân olmadığını*”, “*rüşvetlerin yol açtığı açlık nedeniyle Arjantin’de ve Brezilya’da talanların olduğunu*”, “*Irak’taki mücadelelerin ulusalcılar ve merkezî hükümet tarafından yönetilen yığınları karşı karşıya getirdiğini*”, ya da daha kötüsü “*çeşitli islâmî bölünmüşler arasında cereyan ettiğini*”, “*Afrika’daki çatışmaların falan feşmekân kabileler veya*

⁷ Proletaryanın “tanımı”na ilişkin dipnotta söylediğimiz gibi, [burada da] “olumsuzlama”dan fizikî, siyasî/ideolojik bir mağlûbiyet olarak ve bu olumsuzlamanın tarihsel bakımdan yeniden üretilmesi olarak kılgısal anlamda söz ediyoruz.

⁸ Emeğin kendisinin yaşamsal etkinlikten yabancılaşmış bir etkinlik yarattığını; kapitalizm koşullarında yaşamın bütünüyle yeniden üretilmesinin yabancılaşmanın da yeniden üretilmesi demek olduğunu; proleterin bir şeyler üretirken hem düşmanın gücünü hem de kendi insanî yabancılaşmasını ürettiğini; zikredilen bütün ideolojik düzeneklerin yabancılaşmanın bu yeniden üretiminden beslendiklerini de unutmamak gerekir.

budunlar arasında olduğunu”, “Meksika’da seçeneğin Marcos’un kumandası altına girmek olduğunu”⁹ ve/veya uzlaşmaz karşıtlığın Chavez’le Bush arasında oynandığını düşünen [zanneden] bir seyirciler bütünlüğü derekesine düşen dünya proletaryasının gücünü tam bir dağılışına götüren de budur.

Başka yerlerde olup bitenlerin farklı olduğunu varsayan bu düşüncenin [bu kanaatin], proletaryanın olumsuzlanmasında çok önemli bir unsur olduğu açık. Bütün ideolojik mekanizmalar bu olumsuzlamaya katılırlar. Sınıf dayanışmasının bu genel yokluğu, [tek tek] her bireyin dünyada olup bitenlerden etkilenmeyeceğine, kurtuluşunun yerel (bağlı olduğu toplulukta veya yaşadığı kentte) iyileştirmeler elde etmede olduğuna, [üye olduğu] sendika ya da [içinde yer aldığı] ulusal ekonominin iyileştirilmesi sayesinde güvencede olacağına inandırılmasıyla beslenir. Sermayenin bütün yapılanmaları, bu mücadelelerin onun mücadelesi olmadığını söyleyeceklerdir ona; şayet onu buna ikna etmeyi başaramazlarsa, [bu durumda] sınıf dayanışmasını yok etmek ve mücadele içindeki proletaryanın savaşına doğrudan meydan okumak maksadıyla... [son bir yıldır Haiti’de tezgâhlanan türden] bir insanî yardım kampanyası düzenleyeceklerdir.

1917–23’teki değişik devrimci dalgaları ve daha az ölçüde 1967–73 dalgasını izleyen karşı-devrim tarafından ve sonuçta demokrasi mekanizmalarının güncel başarılarıyla birlikte proletaryanın imhasının, bir sınıf sıfatıyla kendisi hakkında sahip olduğu bu bilisizliğin bir “açıklaması” olup olmadığını belirlemek için, ya da tersine, bunun, – cahillik, “siyaset”e yönelik ilgisizlik asıl anlamında da – yaygın aptallaştırmadaki etkililikleriyle bu mekanizmaların normal işleyişi, proletaryanın kendini tanıyamayacağı, bugünkü dünyada neler olup bittiğini, daha önce proletarya dünya çapında bilinçli¹⁰ bir güç olarak bütün kurulu düzene karşı çıkmış olduğunda neler olup bittiğini bilmeyeceği bir biçimde çalışan normal işleyişi olup olmadığını belirlemek için tartışmak saçma olacaktır. Bu iki sürecin de bugünkü proletaryayı ıralayan bu sınıf bilisizliğinin [yaratılmasına] katılmış oldukları ve hâlâ katıldıkları bir gerçektir.

Burjuva hâkimiyetini – çözümsel ve kılışal olarak – didik didik etmek için **proletaryanın kendi varlığına ilişkin bu bilisizliğinin**, uluslararası bir sınıf sıfatıyla kendi kendini bu olumsuz olumsuzlamasının yani kendi yaşamını, kendi mücadelesini olumsuzlamasının, burjuva hâkimiyeti tekrar tekrar üreten bu olumsuzlamanın değişik düzeylerini incelemek çok daha ilginçtir.

Proletaryanın bu olumsuz olumsuzlanmasından bizzat sermayenin gelişmesini, yeniden kendini kabul ettirmesini [kesinlenmesini], genişletilmiş yeniden üretimini sağlayan [gerçekleştiren] olumsuzlanmasını anlıyoruz, çünkü proletarya bu olumsuzlanmasında içinde bir özne [insanî bir varlık] değil, fakat gücünün olumsuzlanması, yurttaşlar hâlinde atomizasyonu, sermayenin kendini yeniden üreten basit parçaları (yani değişen sermaye) derekesine düşürülmüş bir nesnedir [şeydir]. Bu olumsuzlanmasının en üst örneği, insanların karşılıklı kendi ulusal bayraklarını sallayarak ve

⁹ Dergimiz *Communisme*’in 51. sayısının (Mayıs 2001) “*Nous Soulignons*” bölümünde yer alan “*Amérique Latine: Contre le Mythe de l’Invincibilité des Forces Répressives*” başlıklı yazıya bakınız. Bu yazıda bütün Lâtin Amerika ülkelerinde gelişen mücadeleler, gerçekte her tarafta aynı özne yani uluslararası proletarya söz konusu olduğu hâlde, her ülkede tamamen farklı bir şeyler cereyan ediyormuşçasına haber sunan ve bilgi [haber] egemenliğini elinde tutan bir sistem tarafından ayrı ayrı sınıflanmış ve tahrif edilmişlerdi... [örneğin] Paraguay’da “köylüler ve yerliler”, Ekvator’da “yerliler”, Brezilya’da “topraksız köylüler”, Arjantin’de “kayıpların akrabaları”, Şili’de “maden işçileri”, Costa Rica’da “göstericiler” ve “lumpenler”, Meksika’da da “öğrenciler” vs. [söz konusudur yalnızca].

¹⁰ Bizim için “bilinçli olmak”, asla çoğunluk olarak bilinçli olmak değildir ne de anlalsal [entelektüel] bakımdan bilinçli olmak. Bizim dışımızda pek çok insan, 1917-23’teki çoğunluğun da bilinçli olmadığını ve/veya devrimci programın bütünüyle karşılaştırıldığında bilinçli bir yaklaşımı olduğu savunusuna elveren hiçbir belgenin olmadığını söyleyecek, insanlığın [bu güne kadar] tanıdığı bu en büyük dalgada var olan açık zayıflıkları da görecekler gerçekte. Proletarya söz konusu dönemde kendini bir sınıf olarak gören uluslararası bir güç sıfatıyla var olmaya ulaşmış olduğu için onun “bilinçli olduğu”nu söylüyor, “bilinçli olmayı” da bağıl ve tarihî anlamında kullanıyoruz: [o dönemde] bütün dünyadaki milyonlarca proleter, başka yerlerdeki proleter mücadeleleri kendi mücadelesi olarak, kapitalist topluma karşı yürütülen insanlığın bir ve aynı mücadelesi olarak kabul ediyordu. Anlalsal düzeyde bütün gücünü dile getirmeyi başaramamış bu bilinç olayından, değişik bölgelerdeki çoğunluklardan veya azınlıklardan ve de bu bilincin sınırlarından bağımsız olarak harekete geçen uluslararası bir gücü söz konusu olan. Kısacası, sınıfımızın tüm tarihine ilişkin anlamda “bilinçli olmak”tır [söz konusu olan].

böylece tekrarlanan sermaye çevriminin (kriz, savaş, yeniden inşa, genişleme; kriz, savaş, yeniden inşa, genişleme; kriz... çevriminin) vazgeçilmez parçalarını oluşturarak birbirlerini boğazladıkları emperyalist savaşlardaki yaygın katliamlardır: proletarya burada kurbanlık koyundan öte bir şey değildir. Bu metinde göreceğimiz gibi, buna karşıt olarak, **proletaryanın olumlu olumsuzlanmasından** da, ücretli emeği ve sermayeyi yok etmek dolayısıyla tüm sınıfları ortadan kaldırmak amacıyla ve böylece bir sınıf olarak kendini **olumlu biçimde** yadsıyan bir sınıf olarak, egemen sınıf olarak oluşmasını anlıyoruz. Her iki durumda da proletarya kendini yadsır, ne var ki olumsuz olumsuzlanmasında etkin özne sermayeyken, olumlu olumsuzlanmasında, hem de **belirlemeleri** [olumsallıktan gerçekleşmeye geçen ilişkilerinin nicel ve nitel belirlemelerinin tümü] **açısından alabildiğine daha zengin ve kesin olan** olumlu olumsuzlanmasında [etkin] özne proletaryanın kendisidir ve komünist devrimin proletaryanın kendi kendini olumsuzlaması olarak kavranabilmesi de (kavrama zorunluluğu da) bu anlamdadır.

Kendi gerçek olumlu olumsuzlanması yani bir sınıf olarak kendini ortadan kaldırmak, böylelikle tüm sınıfları, sömürüyü, binlerce yıldır süregelen sınıf egemenliğini yok etmek ve de **dünya çapında** gerçekten **insanî bir topluluk** hâlinde [yeniden] oluşmak amacıyla egemen sınıf olarak oluşması için proletaryanın yeniden ortaya çıkmasıyla sonuçlanacak olan **praksisin tersine çevrilmesine** bir katkı sıfatıyla onun **bir sınıf yani parti olarak oluşumunu** bu metinde ele almak istememiz de tam bu nedenledir.

PROLETARYAYA AİT OLMAMANIN BİREYSEL ve ORTAK, TOPLUMBİLİMSEL ve SİYASÎ DÜŞÜNCELERİ...

Dünya proletaryasının çoğunluğu herhangi bir başka yerdeki bir mücadeleyi kendi mücadelesi gibi kabul etmediğinde toplumsal ve siyasî düzeyde azamî ifadesine ulaşan proletaryanın bir sınıf olarak tanınmaması, en özel ve bireysel alanlardan en genel ve ideolojik alanlara [kadar uzanan] sayısız biçim veya görünüm alabilir.

Söz konusu olan bir neden ve/veya bir sonuç da olsa, bugün proleterin, sözcüğün en aslı anlamında kendini bir proleter olarak hissetmemesiyle [düşünmemesiyle] aynı biçimde dünyadaki diğer proleterlerin mücadelesini de kendi mücadelesi olarak düşünmediği açık.

Herhangi bir kimse, bir memur [işyar] olduğu için bir proleter olmadığına inandırılabilir; bir diğeri de işsiz olduğu için proleter olmadığını düşünür; filân şahıs, işçiye karşıt anlamda bir köylü olarak düşünmektedir kendini; falan da, seyyar satıcı olduğundan, ticaret erbabı olduğuna inanmaktadır; pek çok başka insan, proleter olmak için haddinden fazla genç ya da yaşlı olduğunu düşünür; kadınlar gibi kendilerini sınıf sorunlarıyla daha az ilgili olduklarını düşünenlerle, kendini bir siyah proleter, bir lâtin proleter, bir asyalı proleter vb. hissetmek yerine [sadece] siyah, lâtin, asyalı vs. düşünen ve ırkçı baskının sınıf baskısından daha önemli olduğunu zannedenler de var... ve proleter gerçekliğinin dolaysız olumsuzlanmasının bu yeterince temel [ilksel] biçimlerini aşanlar için de bu aynı olumsuzlanmanın kendini “anti-emperyalist”, “liberalizm karşıtı”, “filistinli”, “yahudi”, “kübalı”, “kürt”, “hırvat”, “zengin bir ülke işçisi”, “feminist”, “ırkçılık karşıtı” vs. düşünmek olgusu türünden daha siyasî ve ideolojik [akıldanesel] başka biçimleri olacaktır. Herkesin bildiği gibi millî, erkek cinsinden bir sanayi işçisi olan ve de serseriye [lumpene], köprü altlarındaki garibanlara, öğrenciye, camları alaşağı edip mağaza talanlayan yoksullara, göçmenlere, kadına ve “tüm kara kafalılar” a küçümseyerek, hor görüyle bakan şu “gerçek proleter” burjuva ideolojisini güçlendirenler tam da bu proleter olumsuzlamalardır.

Bir otomobil fabrikasında işçi olan grubumuzdan bir yoldaş, günün birinde idareye çağrılmış ve o andan itibaren terfi ettirilip meslekî statüsünün değiştirileceği, artık bir işçi değil ama bir işyar olacağı bildirilmiş kendisine. Ertesi hafta sadece yüzde yarımlık bir zam aldığını, işinin aynı kaldığını ama kuşkusuz kendisine bahşedilmiş bu yeni statüyle bundan böyle kendisini yan yana çalıştığı işçilerle aynı düşünmemesi gerektiğini, böylelikle her günkü mesai arkadaşlarından farklı olduğunu göstermeye davet edildiğini görerek pek şaşırmış. Çiftçilik yapan ve ömrünü çiftliğini satın alabilmesi için kendisine borç veren bankalara, tohumluk ve gübre satıcısı kapitalistlere, kendisine krediyle birkaç makine satmış olanlara (bu işlevleri bir kapitalist sıfatıyla üstlenen genellikle tek bir firma vardır) borçlarını ödemekle geçirmiş olan bir başka yoldaş, bulunduğu bölgede kendisi gibi yaşayanlardan hiçbirinin kendisini bir proleter olarak görmemesi nedeniyle,

hepsinin kendini mülk sahibi olarak düşünmeleri yüzünden onlara ortak bir takım faaliyetler önermenin çok zor olduğunu görmüş. Metroda ve belediye otobüslerinde dergiler satan biri de, bu işi yapanların çoğunun kendisinin serbest tacir olduğuna inandığını ve... geçimlerini sağlamalarına elveren birkaç kuruş karşılığında aslında yaşamlarını, yaşamsal güçlerini satıp tükettiklerinin bilincinde olmadıklarını anlattı bize.

“Beyaz yakalılar” diye adlandırılanlar arasındaki sınıf bilinçsizliği, bir başka deyişle proletaryaya ait olmadıkları kuruntusu, daha da kötü. Üretimin daha soyut biçimler altında saptanması olgusu, kendini kol işçisinden ayrı görme kuruntusunu ve ideolojisini [akıldaneliğini] geliştirip yaygınlaştırır. [Bir yanda] işinin fabrika veya maden ocağı işçisinininkinden daha az yorucu ve yıkıcı olduğuna, günde sekiz saat (hatta daha fazla!) bir bilgisayar karşısında gözlerini harap etmenin bir madencinin sefil yaşamıyla karşılaştırılmaz olduğuna değil yalnızca, üstelik bu temelde kendisinin diğerinden çok üstün, çok farklı olduğuna inanan ve bir büroda çalışan bir “zat-ı muhterem”... yaşamının özünün [işçisinininkiyle] tastamam aynı olduğunu yani yaşamını sürdürmek için bizzat kendisini sattığının farkına varmaz hiçbir biçimde. [Öte yanda da] tecimsel mallar yerine beyinleri biçimlendirdiği için daha az proleter olduğuna inanan bir okul öğretmeni ya da kendisine ömür boyu iş sözü verilen, bu nedenle güvenli bir geleceğe ve sürekli biçimde işsizlik tehdidi altında yaşayan sınıfının geri kalanından farklı olarak onu tamamıyla proletaryanın dışına yerleştirdiğini düşündüğü bir güvenceye sahip olduğu zehabına kapılan bir devlet memuru vardır.

Öğrenciler, üniversiteli talebeler ya da daha genel bir biçimde henüz emek-güçlerini satmayan ve “doğrudan sömürülmeyen”¹¹ kesimler, sınıflar-arası kesimler olduklarına ve yanlarında hatta onlarla birlikte (!) yaşayan işçiden çok daha az proleter olduklarına inanırlar genellikle. Toplumsal bakımdan eğitim veya kültür olarak adlandırılan her şey, yurttaş bilinciyle birlikte emekçiler, “özgür insanlar” ideolojisiyle proleterler, bir “tüketiciler” ideolojisiyle birlikte üreticiler yaratmaya yöneliktir. Her gün fazladan epey bir televizyon dozu alarak böylece [daha baştan] sermayenin emek-gücü olarak biçimlendirilen (bilimsel ve teknik öğretimin tümü sadece bundan ibarettir!) ilkökul ve ortaokul çağındaki ya da lise veya üniversite öğrenimi gören proleter çocuklarının kafalarına – yaşamlarına ilişkin olarak – elindelik [cüzî irade] düşüncesi sokuşturulur ve de – Orta Çağda çocuklara hıristiyanlık düşüncesinin dayatılmasıyla aynı biçimde – kendini tekrar tekrar köle olarak üreten bir sınıfa ait oldukları gizlenir onlardan. Proleter ne kadar çok özgür olduğuna (yani “karar vermekte özgürüm”¹²) inanırsa, sömürülmesi açısından o ölçüde uysal ve boyun eğen biri olacak ve o ölçüde ömrü boyu bir aptal olarak kalacaktır. Böylelikle anaokulları ve öğretiminin ilk yılları sayesinde daha sonra bir dairedeki, bir fabrikadaki, bir süpermarketteki vs.

---

¹¹ İktisadın ve burjuva toplumun oldum olası komünistler tarafından gerçekleştirilmiş eleştirisinin bütünlüğü, yalnızca bu bütünlük dikkate alınarak anlaşılabilir olan şu üç unsuru burada açıklığa kavuşturmak kaçınılmaz. Yayınlarımızın tümü, özellikle sınıfımızın bu tarihsel belirlemesini açıkça ortaya koyarlar.

Birincisi: bu kesimlerin değer üreticisi olmadıkları olgusu, bütün insanların değer üretmelerini isteyen ham hayalin de parçasını oluşturduğu bir bakış açıdır, sermayenin bakış açıdır hiç kuşkusuz, ama gerçekte emek-gücünün yeniden üreticisi olan bu kesimler, sermayenin bir bütün olarak değerlendirilmesinin [gerçekleşmesinin, satışlarla yeni değerinin tahakkuk etmesinin] vazgeçilmez unsurlarıdır. Üstüne üstelik bu bakış açısı, bireysel sermayelerin toplamından başka bir şey olmadığı için sermayenin kendisini toplam sermaye olarak düzenlemesinin her zamanki güçlüklerini yansıtır... bütün bu kesimleri verimli [kârlı] olmayan kesimler olarak düşünmesi de işte bu yüzden.

İkincisi: bireysel kapitalistin doğrudan masraflarını çıkartmadığı durumda bile (öğretimin özel bir ticaret olması gibi), bu kesimler – değerlendirilen emek-gücü sıfatıyla – değer yaratımına katılırlar ve toplam sermayeyi yeniden üreten kolektif emeğin parçalarıdır. Onlar, toplumsal açıdan, [toplam] sermayenin ihtiyaçlarına bağlı olarak gelişmekte olan emek-gücünden başka bir şey değildirlir.

Üçüncüsü: sınıf tavrımız, bu bakış açısının [sermayenin bakış açısının] karşısında yer almamız anlamına gelir. Yeniden değerlendirilen [gerçekleşerek artan] değerden hareket etmediğimiz (bireysel sermayeden hiç değil) ama gelişme süreci içindeki bu değer diktatörlüğüne boyun eğmiş insanlıktan yola çıktığımız için, sınıf ölçütlerini doğrudan değer üretimi ya da her bireyi toplumsal bir sınıfta sınıflamayı uman şu saçma dolaysızcılık [immédiatisme: araçsızcılık, doğrudancılık] konusu üzerine olan tartışmadan çıkartmıyoruz hiçbir biçimde. Bu metinde ve genel olarak [diğer] çalışmalarımızda açıkladığımız gibi, sınıflar çıkarlarıyla, mücadeleleriyle ve karşı-tavırlarıyla belirlenirler [sosyolojik olarak durağan biçimde değil].

¹² Bkz. sitemizin türkçe sayfasında yer alan “Özgürlüğe Dair: Özgürlük Ücretli Köleliktir!” başlıklı yazı.

sıkıdüzeni [disiplini] kabul etmesi için gerekli unsular (disiplin ve okul düzeni, çalışma saatleri, çalışma süresi içinde verilen kısa molalar benzeri teneffüsler, okula ve gelecekte de işe katlanabilmesi maksadıyla yeniden güç kuvvet toplayacağı eve dönüşler vs. türünden unsurlar) kafasına sokuşturulur ve daha sonra ne olacağına karar vermesi için, daha “özgür” olması için öğretim gördüğüne inandırılır. Böylece bu çirak köle, onu ezenin kendisine öğrettiği ve kendisini zincirlediği şu “*hoşuma giden bir alanda çalışmak amacıyla öğrenim görüyorum*” tümcesini sakız gibi gevip durur ağzında. Ücretli kölenin özgürlüğü olduğunu zannettiği şey, sömürülmesi için en fazla verene satıldığı insan emek-gücü pazarının yasalarıdır aslında. Bu inanç, emek-gücü arzının kendisini ücretli köle talebinde ifade edecek olan sermayenin gelecekteki ihtiyaçlarına uyum sağlamasına yarar. Sömürülen sıfatıyla kendini yeniden üreten sınıf işlevi, bileşenleri özgürlüklerini gerçekleştirdiklerini zannettikleri ölçüde daha iyi üstlenilmiş olacaktır; kendi köleliklerini hazırlayan ve öne süren bu [müstakbel] köleler, sömürülen sınıfa ait olmadıklarını düşündükleri oranda daha da yararlı [etkili] olacaktılar. Proleter ailelerden gelen üniversite öğrencileri mücadeleye girdiklerinde bile, tüm bu ideolojilerden kopmazlar ve söz konusu **sınıf bilinçsizliği**, – bir “küçük-burjuva hareketi”nden söz edecek ve karşı-devrimle birlikte sanki öğrencilerin kendi [sınıf] çıkarları olabilirmiş gibi, sanki sermaye ile proletarya arasında, iki sınıfın arasında ikisininkinden de farklı çıkarları olan bir üçüncü kesim varmışçasına (!) “öğrenciler filân şeyi istiyorlar” ya da “falan diğerini talep ediyorlar”, “öğrenci hareketi bilmem neye can atıyor” diye koro hâlinde tekrar edecek olan marksist-leninist ya da diğer ideolojilerin gücünün sözünü bile etmeksizin – ayrı [farklı] bir hareket, “öğrenci hareketi” olma iddiasında somutlaşır [bu kez]. “Öğrenci hareketi”nin özgünlüğü konusundaki tüm bu ideolojiler, sanki insanlar yaşamlarının bir döneminde hiçbir sınıfta yer almaksızın çoğalabilirlermiş gibi, sanki liseye ve üniversiteye gitme olgusu toplumsal bir sınıfa aidiyeti inceltip zayıflatıyormuşçasına (!) egemen sınıfın çıkarlarını, bu sınıfın kendisiyle proletarya arasında bir amortisör, toplumsal bir tampon hizmeti gören tehditkâr bir ulamın var olduğunu görme arzusunu ifade ederler.

“Citoyen”in [yurttaşın] çok eskiden [kökeninde] açıkça “cité” [kent] sakinini belirtmiş olması gibi salt kırsal alan sakinlerini belirten ve değişmez biçimde tarım proletaryasının [“köylülük” içinde] belirsizleştirmeye ve ona bağlamaya yarayan köylü [paysan] kesimi gibi diğer çok-sınıflılık ulamları için de aynı şey... Kırsal emekçiyi tarım kapitalisti ve toprak sahibiyle birlikte aynı çuvala koyarak bu emekçi, kentli ve diğer köylü proleter kardeşlerinden soyutlanır [ayrı tutulur]. Ve ardından bu kaygan zeminde köylülerin sefaleti, topraksızların yalıtılmışlığı ve köylülerin yoksulluğu üzerine yapılan söylevler yağmur gibi iner tepemize. Kulaklarımızı böylesine şişirdikleri köylünün güçsüzlüğü, her renkten burjuvazinin ellerinin altındaki bütün araçlarla yeniden ürettiği bu ayırma ve yalıtma ideolojik sürecinden başka bir şey değildir. Dahası, ırksal veya iktisadî nitelikler bu ayrılmayı daha da yoğunlaştırdığında [belirginleştirdiğinde], sömürüyü arttırmak ve sermayeyi geliştirmek için marksizm-leninizmin tarihsel olarak yaptığı gibi, stalinci ve maocu örgütlerin, Lâtin-Amerika sinemasının propagandalarında yapmış oldukları gibi, bu ayrılık üzerinde ısrar edilir. Devlete ve sermayeye karşı mücadele içindeki proleter hareketin gerçek birliğini böylece reddederek köylüden, yerli ahaliden [“kızılderililer” gibi yerlilerden], küçük mülk sahiplerinden, yoksul köylülerden vs. söz edilir.

SEFALET EDEBİYATI ve MÜCADELE EDENLERİN YALITILMASI

Sermayenin, sınıf hâlinde oluşmaya çalışan tarihî düşmanını yadsıyarak ve böylece onu mağdur edip kendine bağlayarak proleter gerçekliği ondan saklamakta kullandığı en incinden en kabasına bin bir düzeneği üzerinde pek oyalanmayacağız. Envai türden hayırsever seçeneğin eşliğindeki mutlak sefaletin, aşırı sefaletin “masum” bir betimlemesi bile, proletaryanın bir sınıf olarak söz konusu olumsuzlanmasının bir parçasını oluşturur: sözgelimi “Chiapas yerlileri”yle ve Afrika’nın açlığa mahkûm edilmişleriyle yapıldığı gibi sefaletin “nesnel” yanı üzerinde bıktırıcaya kadar ısrar, sefaletin gürel [dinamik] bakımdan isyankâr yanının görülmesini engeller ve devrimci dayanışmayı yoksulluk adına tasfiye etmek gibi bir gaye güder.

Bu “yoksullar” proleter kararlılıklarını kılıgısal biçimde üstlenerek sermayeye ve devlete karşı açık bir isyana giriştiklerinde, dünyanın geri kalanında uyuyan proleterler, tesadüfen farkına varırlarsa şayet, söz konusu isyanda “yoksullar”ın bir karşı çıkışından başka bir şey görmezler bu yüzden. Mücadele içindeki bu proleterlerin yalıtılmasını örgütlemek, bu koşullarda devlet için çok kolaydır: şu “zavallı yerliler”e, o “acıacak zenciler”e birkaçar kilo pirinç gönderilir... ama belli ki mücadeleyi terk etmeleri koşuluyla [yakın zamanlarda Haiti’de olanları anımsayın]. HDÖ [Hükümetler-Dışı Örgütler ya da daha yaygın tabiriyle Sivil Toplum Örgütleri], sağcı ve solcu yardım kurumları, çeşitli dinsel yapılanmalar [Kızılay, Kızılhaç ve daha niceleri], partiler ve sendikalar, gerçekte söz konusu proleter isyanın tasfiye edilmesinin nesnel katılımcılarına dönüşmelerine rağmen dünya proleterlerinin bir parça yardımında bulduktan sonra vicdanlarının rahatlaması maksadıyla bu yaygın sınıf bilinçsizliğini kullanırlar.

Devletin resmî veya devlet paralelindeki gayri resmî propagandanın proletaryayı bölmek gibi bir işlevi vardır her yerde. Proletaryanın bir sınıf olarak her yeniden ortaya çıkışı, burjuvazi tarafından proleter öncü kesimleri (doğrudan mücadele alanında özel mülkiyete karşı uzlaşmazlığı taşıyan kesimleri) hareketten uzaklaştırmak amacıyla bilinçli ve iradî biçimde yürütülen bir itibarsızlaştırma çabası eşliğinde cereyan eder. Bu çaba, söz konusu isyanın buldukları bölgede kendilerini ilgilendirmediğini düşünen hatta mümkünse ona karşı çıkan proleterleri hedefler ilkin; ikincisi, bu isyanın diğer bölgelerin veya ülkelerin proleterlerinden yalıtılması gayesini güder istisnasız bütün ayaklanmalarda.

20. yüzyılın ilk yarısında Meksika, Rusya ve İspanya’daki proleter mücadelelerin köylü devrimleri denilerek tasfiye edilmeleri böyleydi ve bu örneklerden her birinde uluslararası proletaryanın amaçlarından farklı amaçlar atfedilmişti bu mücadelelere. İlk Meksika’daki devrimin niteliği yadsındı... bu ülkede proletaryanın çıkarının öncelikle kapitalizmi geliştirmekte olduğunu ve falan feşmekân hükümetin daha ilerici ve anti-emperyalist olduğunu ilân eden bir yadsıma; sözde sosyalist ve anarşist partilerin çoğunun katıldığı bir yadsıma.

Ardından rus devrimine de, bu ülkede sermayeye karşı toplumsal devrimi ilân etmiş olan kentlerin ve kırsal alanların proleterleri diğerlerinden yalıtılarak, sadece kapitalizmin gelişmesinin burjuva demokratik amaçları olan amaçlar atfedildi.

Birkaç on yıl sonra İspanya’daki proleter mücadeleye karşı da, cumhuriyetçi ve stalinci yıldırangılıkla, uluslararası anti-faşist propaganda yoluyla bu ülkedeki proleterlerin gerçek mücadelesi yadsınarak bir anti-faşist çarpıtma duvarı yaratıldı.

İşte size üç örnek... 20. yüzyılın ilk yarısında bütün anakaraları sarsan bir mücadele dalgasından alınmış üç örnek yalnızca, [ama] belli ki en önemli üç örnek.

Uzun yıllar sonra 1968–73 uluslararası devrimci dalgasının bütününe de [bu kez] her ülkede farklı farklı amaçlar atfedilecekti... dünyanın ideolojik olarak – birinciden üçüncü-dünyaya kadar! – üçe bölünmesine hizmet etmiş olan da buydu. Ve proletarya kimi ülkelerde veya bütünüyle bazı bölgelerde burjuva iktidarları silâhlarla sorguladığında, işbirlikçi solcu örgütler de, bu isyanların sadece öğrencilerden ya da işçi aristokrasisinden¹³ oluşan üçüncü-dünya hareketleri olduğunu söyleyerek onları yalıtmayı üstlenmişlerdi.

Daha yakın zamanlarda (1970’li yılların sonlarında) İran’da ya da epeyce sonra (1990’ların başlarında) Irak’ta başkaldıran proletarya “islâmci” sıfatıyla damgalanıp bir kenara atılmıştı. Ve şu son yıllarda bütün burjuva propaganda, arjantinli *piqueteros*’[lar]ın işsizlerden ve lümpenlerden oluşan serseriler sürüsünden başka bir şey olmadıklarını, Fransa’daki banliyölü gençlerin proletaryaya filân ait olmadıklarını ve şurada burada patlayan ayaklanmaların da sadece “açlık isyanları” olduklarını söylemek için kullanılmıştı.

Bu kötüyüp bir kenara atma [diskalifiye etme] işi için yürütülen burjuva propaganda (hükümetten ve muhalefetten tutun da devrimci olduklarını iddia edenlere kadar), hâlâ bayağı ve ilkel, işçi kuyrukçusudur [ouvriériste], kadın-erkek ayrımcısıdır [sexiste], emperyalisttir, Avrupa merkezidir vs. “Bunlar lümpenler”, “henüz çok gençler”, “derilerinin rengi farklı”, “hiçbir ölçütleri yok, işçilerin arabalarını yakıyorlar”, “bunlar müslüman”, “bunlar göçmen işçiler” vs. şeklindeki

¹³ Bu niteleme (tıpkı “lümpen” sıfatı gibi), örneğin Şili’de burjuva sol hükümetler (bu durumda Allende) karşısındaki maden ocakları işçileri gibi, öncüsü proletaryanın radikal kesimleri olmuş olan sayısız isyanın proleter niteliğini bilmezlikten gelmek için sol burjuvazinin tümü tarafından kullanılmıştı.

kanıtlarının hiçbir kıymet-î harbiyesi yok; [bu propagandada] önemli olan, mücadele edenlerin **farklı olduğunu**, derisinin renginin aynı olmadığını, kültürlerinin bu “akıldışı eylemleri”ni açıkladığını vs. söylemektir. Burada hayatî olan, [böylesi karalamaların yapıldığı] söz konusu ülke proletaryasının kendisini [bu mücadeleyle] dayanışma içinde hissetmiyor oluşudur; başka yerlerdeki proleterlerin de bu isyanı kendi yaşamlarına, var oluş koşullarına, kendi savaşımalarına yabancı [dışsal] bir şey olarak düşünmeleridir.

Bu tür bir çarpıtma, burjuva egemenliği için çok önemlidir, elzemdir. Proletaryanın dünya çapında bir bütün olarak savaşıma girmemesi yüzünden, mücadeleleri kaçınılmaz olarak bölgeler, belirli alanlar hâlinde düzensiz oldukları, eşit olmadıkları içindir ki bu çarpıtma etkindir, iş görmektedir. Dünyanın herhangi bir köşesindeki bir proleter mücadele, özü gereği dünya ölçüsünde sınıfının ve bütün insanlığın çıkarlarını kapsıyor olsa da, kaçınılmaz biçimde [ancak belirli] bir yerde ortaya çıkar ve [bu yüzden] bir bütün olarak karşı-devrimin üzerinde oynadığı nokta, özeline [bu yerel mücadelenin] bütünü [dünya çapındaki mücadeleyi] üstlenmemesi için, başka taraftaki proleterlerin nerede olursa olsun diğer proleterlerin mücadelesini kendi mücadeleleri olarak hissetmemeleri [düşünmemeleri] için üzerinde harekete geçtiği nokta, tam da bütün ile özel arasındaki bu çelişkide yer alır. Bu çarpıtma, bu düzenin [sistemin], burjuva sınıf hâkimiyetinin yakıtıdır. Bu, bir anlayış sorunundan çok daha fazla bir şeydir; bu, proletaryanın bir sınıf sıfatıyla kılıgısal olarak olumsuzlanmasıdır... sermayenin proletaryaya karşı parça parça meydan okumasına elveren de işte bu olgudur.

Bu olgu, şu paradoksa yol açar: yerel de olsa bütün mücadeleleri komünist oluşumu [geleceği] ifade eden, her tarafta sermayeye karşı-konumdaki insanî toplulukları, insanlığı birleşmesini temsil eden [bağrında taşıyan] proletarya dünya çapındaki kapitalist canavar karşısında ayrılmış ve bölünmüş bir biçimde davranırken; içinde bütün bölünmeleri, bütün rekabeti, tüm savaşları ve emperyalist katliamları taşıyan sermaye de, dünyanın herhangi bir yerinde ortaya çıkan bütün proleter mücadeleler karşısında birleşmiş olarak davranır... Böylece sermayenin genel egemenliği kendini yeniden üretir, proletarya da bir sınıf, bir güç olarak, devrimci bir perspektif ve program olarak kendi varlığında yadsınmış olur.

OLUMSUZLAMANIN EMPERYALİST SAVAŞA KADAR GELİŞMESİ

Proletaryanın bir güç olarak bu fiilî olumsuzlanması, şu işçi kuyrukçusu, ırkçı, seçkinci [élitiste], emperyalist propaganda üzerine temellenmiş bu olumsuzlanma, mücadele içindeki kesimlerin yalıtılmasına olduğu gibi proleterlerin yurttaşlaştırılmalarına da hizmet eder; bu, proleterleri kendi burjuvazisinin suç ortakları hâline getirmek için kullanılır asıl olarak... işçileri tabur tabur savaş alanlarına yollamaya izin veren, bütün baskıcı ve emperyalist savaşları son tahlilde olanaklı kılan bu ideolojidir.

Proletaryanın bir sınıf olarak yadsınması, örneğin tam da bir proleter devrim içinde bulunan Meksika’da (1919–20) şu pek sosyalist ve de liberter *Cosa del Obrero Mundial*’in (*Dünya İşçisinin Yurdu*’nun) ve onun “anti-emperyalist” nutuklarının yardımıyla burjuvazi, [o tarihlerde Meksika’da patlayan] isyanların yalnızca köylü isyanları olduğunu söyleyerek bu isyanı ezip bastırmayla görevli taburlarda işçileri silâh altına almayı becerebilmesine yaramıştı. Meksika’daki toplumsal devrimin proleter karakterinin bu yadsınışı, bu ülkede mücadele içinde olan proletaryayı dünyanın tümündeki sınıf kardeşlerinden yalıtıma izin verir: uluslararası basın, bir “köylü isyanı”ndan söz etmektedir. “Sosyalist”, “liberter” örgütler ve toplumun diğer parçaları, bu isyanın falan ya da filân yöneticiyi zorla kabul ettirmek için yürütülen siyasî bir mücadeleden başka bir şey olmadığını söylüyorlardı.¹⁴ [Burada] söz konusu olan, 20. yüzyılın tasfiye edilen ilk büyük proleter devrimi olduğu için özellikle önemli olan bir örnek değil sadece, ama proleter hareketi yadsımak, yalıtım ve fiilen yok etmek için **burjuvazinin** kullandığı bu **genel yöntemdir**.

¹⁴ Ricardo Flores Magon’la birlikte Meksika’nın ve dünyanın diğer devrimci militanları da proletaryanın bu ülkedeki mücadelesinin toplumsal ve komünist karakterinin bu uğursuz çarpıtılışını, bu gizlenişini – genel kanaate karşı [akıma-karşı] – eleştirip teşhir etmişlerdi.

İsyanları bastırmak için burjuvalardan ve generallerden oluşan taburlar yoktur! İsyancı proleterlere kurşun sıkacak olanlar, Meksika’da olduğu gibi, demokrasiyle çerçevelenen [sınırlanan, denetlenen] proleterler olmuştu ve hep onlar olacaktır. Bütünlüğü içinde burjuva toplumun genişletilmiş yeniden üretimi, mücadele içindeki proleterlerin vurucu kapitalist güçler gibi davranan başka proleterler tarafından [gerçekleştirilecek olan] bu vazgeçilmez katliamlarına bağlıdır.

Proletaryanın bu olumsuz olumsuzlanmasının en büyük dışavurumu, emperyalist bir savaştır, bir başka ifadeyle, proletarya – barış, demokrasi, vatan vs. gibi – çeşitli bahaneler temelinde kendi burjuvazisinin hizmetine sokulduğu ve “kendi” devletinin hizmetine girdiği zamandır. Sermayenin en büyük şöleni emperyalist savaştır, bir başka deyişle, “ülkeleri”ni karşılıklı savunarak birbirlerini boğazlayıp katlettiklerinde proletaryanın bu en üst düzeyine ulaşan olumsuz olumsuzlanmasıdır. Halklar birbirlerine kıymaya koyulduklarında, vatanlar çarpışmaya başladığında... proletaryanın bir sınıf olarak ortadan kalkması da en yüksek ifadesine ulaşmış olur. İnsanların öldürülmesi, insanoğlu için gerekli yaşam araçlarının işe yaramaz hâle getirilmeleri... en yüksek aşamasına ulaşmış olan bu iğrenç olumsuzlanmayı olumlayıp daha da güçlendirir.

Emperyalist güçlerin, “kendi proletaryası”nı – uluslararası baskıları gerçekleştiren ve çalışmalarıyla [üretimi sürdürerek], seçimlere katılmalarıyla, edilginlikleriyle vs. olsun bu baskılara katılan insanları sağlayarak – bu emperyalist gücün işleyişine boyun eğdirmeleri sayesinde bütün proleter isyanları ezip sindirmek üzere baskıcı güçler sıfatıyla, uluslararası jandarmalar olarak geliştikleri görülebilir bütün kapitalizm tarihinde daha bütünsel olarak. Proletaryanın uluslararası hareketinin bu uluslararası bastırma faaliyetleri, devletin bu katliamları gerçekleştirecek kişileri silâh altına almaya ve/veya bu katliamlara edilgin katılımlarını sağlamaya devam edebilmesi için proletaryanın bu baskıları gerçekleştiren güçlerin içinde bir sınıf olarak yadsınmasının yeterince sağlamlaşmış olması ve nihayet, bu emperyalist siyasete karşı muhalefetin basit bir düşünce muhalefeti ve/veya barışçı bir muhalefet olması ve de bu savaşları ve katliamları engelleyebilecek devrimci ve proleter gerçek bir karşıt tutuma varamamaları yüzünden mümkün olmaktadır.

Sermayenin, savaşlarının ve katliamlarının hizmetindeki proletaryanın bu olumsuzlanması olmaksızın bu toplumun var olmaya devam etmesi olanaksız olurdu. Proletaryanın bir sınıfı olarak olumlanması ya da daha iyisi proletaryanın bütün ideolojik çarpıtmalara karşı kendini kılıgısal biçimde bir sınıf, bir güç ve devrimci bir proje olarak ortaya koyması sürecinin olumlanması bu denli önemli olması işte bu yüzdendir. Bu metnin gelecek sayılarda yayımlayacağımız ikinci bölümünde belirtmeye [sınırlarını çizmeye] çalışacağımız nokta da işte bu olacaktır.

TALEP ve REFORM*

Talep ve reform arasındaki özdeşleştirme, hâkim ideoloji için artık anımsanamayacak kadar uzun zamandır anahtar bir unsur, proletarya saflarında hep var olan kafa karıştırıcı kavramlardır. Bu, bir kediyi tavşan diye yutturmaya, egemen sınıfları ilgilendirenin sömürülenlerin ve ezilenlerin istekleriyle aynı şeymiş gibi göstermeye, değerler değerlenme ihtiyaçlarını insanî ihtiyaçlar olarak öne sürmeye izin verdiği için önemli bir unsurdur.

Talep ve reform arasında var olan toplumsal bakımdan karşıt içeriği tanımlayarak her şeyi bir bir ele alıp açıklamaya çalışalım...

Talep, sömürülenin/ezilenin ihtiyaç duyduğu şeylerin ifadesidir HER ZAMAN. Çoğu durumda talep açıktır ve bir güç dengesi üzerinde temellenen istekler, dayatılan istekler biçimi altında ortaya çıkar; başka durumlarda da çok fazla belirsizdir ve bir dilek hatta daha kötüsü baskıcıya bir yalvarma biçimini alır. Kimi durumlarda doğrudan ve nettir; kimi vakit muğlâk ve yalvar yakardır; kimi zaman gerekli olan doğrudan dayatılır; bazen de sınıf düşmanından bir lütfmuş gibi dilenilir... ama tüm bu biçimlerin ötesinde daima bir güç dengesi vardır ve talep her zaman bir ihtiyacı dile getirir.

Reform, tersine, her şeyin olduğu gibi kalması için şu ya da bu görünümünü değiştirmektir HER ZAMAN; bu, tanımı gereği, sömürünün ve egemenliğin bir sorun olarak ortaya atılmaları yegâne amacıyla onların reformu demektir.

Talepler ne kadar çok kullanım değerlerinden (insanın kafasını sokacağı bir çatı, yiyecek-ıcecek, iş [emek] süresinin ve yoğunluğunun azaltılması vb.) yaralanma olarak koyulmuşlarsa, egemen sınıflar için bu taleplerin karşılanması [giderilmesi] ve – açıktır ki şayet mücadele devam etmezse daima gelip geçici olan – nispî ücretin gerçek bir artışıyla (yani sömürü oranının azalmasıyla) kendilerini açığa vuran bu istemleri gerçekten vermek zorunda kalmaksızın onları basit reformlara dönüştürmek de o ölçüde zor olacaktır. Talepler, tersine, burjuva toplumun ayrılmaz parçaları olan araçlara (örneğin daha fazla para, daha yüksek ücret, ödenek, para yardımı vs. türünden araçlara) yönlendirilmişlerse şayet, hâkim sınıf için bu talepleri bir reformlar sürecine dâhil etmek de daima daha kolay olacaktır. Mücadele içindeki proletaryanın gerçek ihtiyaçları hareketin başından beri reformizm ve sendikalizm dilinde ifade edilmişlerse eğer (daha fazla iş [istihdam imkânı], işletmenin savunulması, ulusal ekonominin savunulması vs.)... bu andan itibaren artık talepten değil, ama kapitalizmin işçici [ouvriéiste] ya da halkçı siyasetinden söz etmek gerekecektir.¹

Talebin bir reforma dönüştürülmesi, sömürünün ve hâkimiyetin yeniden üretimi için daima bir anahtar unsurdur. Talep ne kadar açık ve doğrudan bir talepten, burjuvazi için bir reformu [söz konusu talebin] bir çözümü olarak kabul ettirmesi de o ölçüde zor olur; talep ne kadar belirsizse ne kadar yalvar yakarsa ne kadar araçlarla doluyorsa, reformu [tam da bu talep için gereken] “çözüm” olarak sunmak da o ölçüde kolay olacaktır.

İnsanî bir gereksinimin dile getirilmesi sıfatıyla bütün talep, görünmeyen [lâfi edilmeyen] bir şeyin biçimlendirilmiş dışavurumu, doğaları gereği gelişme içinde olan çıkarların belirli bir andaki ifadesi ve gelişme [hareket] hâlindeki bir gerçekliğin sözle dile getirilmesidir. Talep, bizzat bu dışavurumda [söylemde] değişmeye, kendini aşmaya ve genelleşmeye yönelir: onu ifade edenler ve onu kesin bir dille isteyenler her seferinde daha kalabalıklaşmaya ve içeriği – sorunlarının daha fazla kökenine inmeleri anlamında – daha bir köktenci olmaya yönelirler.

Bu ada lâyıık bütün proleter hareketler, somut talepler dile getirdiklerinde bile genelleşme [yayıma] olanağını içerirler, zira söz konusu hareketler, yokluğun ve yoksun bırakılmanın bu

[*] “Ben Proleter Miyim?” başlıklı önceki yazının tamamlayıcısı olarak düşündüğümüz bu makale de *Communisme*'in aynı sayısında (№ 62) yer almakta (s. 45–47) ve bütün köşeli ayraçlar yine çeviriye aittir. (ç.n.)

¹ Bu yeniden ele geçirmenin daha ayrıntılı bir açıklaması için *Communisme*'in 34. sayısında (Eylül 1991) yer alan “*A mots d'ordre étrangers au prolétariat, conscience ouvrière aliénée*” başlıklı yazımıza bakınız.

dünyasında hep karşılanmamış olarak kalan çok sayıdaki [sınırsız] insanî ihtiyaçların ürünüdür. Şayet düşman (reformculuk ve ilerlilik)² bu temel ihtiyaçları basit [zararsız] reformlara dönüştürmeyi başaramazsa, söz konusu taleplerin zenginleşmeye [nicel ve nitel olarak gelişmeye] yönelecekleri, hareketin daha başka talepleri dile getireceği, proletaryanın diğer kesimlerinin kendilerini bu hareketin ve onun taleplerinin cazibesine kapılmış hissedecekleri, [böylece gelişen] hareketin her seferinde daha açıklık kazanacağı ve bu talepleri zorla dayatmak için egemenlerin şiddetine aşağıdakilerin şiddetiyle karşılık vermesi gerekeceği kesin... hükümeti [yönetimi, rejimi], onun da ötesinde iktidarın kendisini bir sorun olarak ortaya atma olasılığını içeren de budur. Burjuvazi için en hızlı biçimde bu taleplere bir son vermenin önemi buradan gelir.

Hareketin taleplerinin genelleşmesi, şu sömürü ve baskı düzeninin tümüyle sorgulanmasına yönelir amansız bir biçimde; proletaryanın etkin bir güç olarak bu yayılışı, bu genelleşmesi, bu sağlanmaması boyunca kaçınılmaz olarak hâkim sınıfın iktidarını karşısında bulur ve tek seçenek olarak toplumsal devrimi güdeme oturtur. Ve toplumsal devrim, tam da bütün bu mücadelelerin ve bütün taleplerin genelleşmesi ve merkezleşmesi demektir; bu devrimin söz konusu taleplerden farklı bir doğası yoktur.

Bu gerçeğin karşısındaki burjuva tuzak, kapitalist egemenliği ve baskıyı daha iyi koruyup sürdüren ideoloji, devrimi tüm bu taleplerin genişlemesinden farklı bir şeymiş gibi sunmakla meşgul olanıdır tam da. Sosyal-demokrat ideologlara [akıldanelere] göre bu taleplerin bazıları siyasî ötekiler iktisadî, kimileri tarihsel diğerleri doğrudandır [acildir]. Bu talepler, insanî bakımdan ayrılmaz olanları ayırarak, doğrudan insanî ihtiyaçları devrimin insanî ihtiyaçlarından ayırarak, bir şeyleri iktisadî olarak çözüme gereksinimini baskıcılara ve sömürücülere karşı yürütülen mücadeleden ayırarak, şu anda gerekli olanı (örneğin ekmek, örneğin bir çatı) aynı şekilde yine şu anda gerekli olandan (yani baskıcıları ve devletlerini yıkıp yok etmeden) ayırarak vs. bu şekilde kuşatılabilmişlerse şayet, bu, bu ayırma aynı şeyin doğasında içerildiği için değil, ama tam da reformistler bu talepleri reformlara dönüştürdükleri ya da – aynı kapıya çıksa da – reformistler devrimcilerden daha güçlü oldukları içindir, bir başka ifadeyle, burjuvazi toplumun kendisi tarafından temsilini [dolayısıyla kendi tasarımı] proletaryaya zorla kabul ettirdiği içindir, karşı-devrim [hâlâ] hükmünü yürüttüğü ve burjuva çıkarları herkesin çıkarlarıymış gibi, kapitalizmin reformlarının ve ilerlemelerinin sömürülenler için lokman hekim şurubu kadar yararlıymış gibi gösterdiği [hâlâ gösterebildiği] içindir gerçekte.

O hâlde proleter/devrimci bakış açısından bir reform her ne kadar şu ya da bu kısmî talebi ele geçirebilse de, söz de bir iyileşme insanların bazı beklentilerine cevap verebilse de, talebin ve reformun hiç de aynı şey olmadıkları, söz konusu olanın yalnızca farklı değil üstelik temelden karşıt gerçekler oldukları, reformun talebi verilmiş burjuva bir cevap olduğu, bir başka deyişle, ezen sınıfın baskı düzenini “hâle yola sokmak” için, ezilenleri de “*bunun elde edebileceklerinin azamisi olduğu*”na ikna ederek her şeyin önceki gibi sürüp gitmesi için yaptıkları bir şey olduğu söz götürmez biçimde ortada durmaktadır. Önerilen reformun çoğu zaman bu biçimi içinde taleple karıştırılması veya insanî ihtiyaçları basit reformlar anlamında dile getirenlerin sendikacılar hatta bizzat ezilenlerin olması olgusu, temeldeki bu uzlaşmaz karşıtlığı ortadan kaldırmaz, ama tersine, baskı ve yabancılaşma yüzyıllarının insanî ihtiyaçları ve ufku kapitalizmin bahsettiği birkaç kırıntıyla nasıl sınırlandırmış olduklarını açıkça koyar ortaya.

Öyleyse burada açık olan, reformun her zaman ve her durumda insanî ihtiyaçlara karşı sömürücülerin ve baskıcıların, [kısacası] düşmanın silâhı olduğudur.

İnsanî ihtiyaçların olumlanmasının bu baskı toplumun yıkma gerekliliğini içerdiği ve toplumsal devrimin bu olumlamayı genelleştirerek, bütün insanlığın ihtiyaçlarını karşılayarak bunu zorla dayatmaktan ibaret olduğu da aynı şekilde açık olmalıdır ve bu, değer diktatörlüğü ile sermayeyi şiddet kullanarak yıkmak demektir.

² Kapitalist sistemin özünün ilerleme ve reform olduğunu ve tümüyle hâkim sınıfın insanî ihtiyaçları sömürü ve egemenliğinin reformlarına ve önemsiz ilerlemelere dönüştürmekle ilgilendiğini [meşgul olduğunu] unutmamak gerekir.

Sosyal-Demokrasi Devrime Karşı...

Bütün burjuva devletler gibi sosyal-demokrasi de talebi reformun eşanlamlısı olarak tanıtır. Gerçek uzlaşmaz karşıtlığı saklayarak, aslında reform egemen burjuva düzenin proletaryaya verdiği cevap olmasına karşın, proletaryaya sanki reform için mücadele ediyormuşçasına reformun “hâkim toplumsal düzen çerçevesinde ve demokratik kurumlar aracılığıyla işçilerin durumunun iyileştirilmesi” olduğu masalını okur bizlere. Durumunun iyileştirilebilmesinin bu şekilde olacağına ve toplumsal devrimin gerekli olmadığına inandırmaya çalışır proletaryayı. Edouard Bernstein gibi kişiler, devrimin daha şimdiden gereği kalmadığını söylüyorlardı alenen; Rosa Luxembourg gibi başkaları da, devrim adına reformculuğu üstleniyorlardı. Kapitalizm, bu iki durumda da, talep ve reform arasındaki uzlaşmaz zıtlığı gizler ve reformu proleter bir amaçmış gibi satar bizlere...

«(...) Demokratik kurumların gelişmesiyle birlikte toplumsal yaşamımızda yavaş yavaş, istikrarlı biçimde ve giderek daha genişleyen bir yöntembilim, en büyük [en önemli] sınıf mücadeleleri karşısında bile artık duramayacak ve bu mücadeleler için daha ılımlı dışavurum [ifade] biçimleri yaratacak olan daha insanî bir yöntembilim gelişip serpilecektir.

Oy pusulasıyla, gösteriler ve benzeri diğer zorlama araçlarıyla birlikte - yüz yıl önce olsaydı kanlı devrimleri zincirlerinden boşandırabilecek - reformların başına geçeceğiz.» E. Bernstein, “*Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokratların Görevleri*”

«Toplumsal devrim, kurulu düzenin altüst oluşunu nihaî amacı olan toplumsal reformun karşısına koyabilir mi? Kuşkusuz hayır! Mevcut sistemin içinde günbegün reformlar için, emekçilerin durumunun iyileştirilmesi için, demokratik kurumlar için mücadele etmek, sosyal-demokrasiye göre, proleter sınıf mücadelesini başlatmanın ve nihaî amaca yönelmenin yani siyasî iktidarı ele geçirmenin ve ücret sistemini ortadan kaldırmanın tek biçimidir. Sosyal-demokrasi, toplumsal reformla devrim arasında kopmaz bir bağ görüyor: reform için mücadele araçtır, toplumsal devrim de amaç.» R. Luxembourg, “*Reform ve Devrim*”

Doğrusunu söylemek gerekirse evet... devrimi reformun karşısına koymak zorundayız. Reform, proletaryanın özerkliğini [bağımsızlığını] ve mücadelesinin gelişmesini engellemek maksadıyla sermayenin ve devletin bahşettiğidir her hâlükârda. Reform, her zaman devrime karşı dikilen bir engeldir.